

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars tertia, hoc est:
Tractatio evangeliorum tam dominicalium, quam
festivalium, ad recte se sub variis tentationum generibus
gerendum, disposita**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-126133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126133)

313

DOMINICA I. POST TRINITATIS.

Evangelium Luc. 16. v. 19. -- 31.

EXORDIUM.

ERat tempore Christi Servatoris mulier quædam, quæ habebat Spiritum infirmitatis decem & octo annis: & erat incurvata, nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum vidit JESUS, vocavit eam ad se, & ait illi: Mulier, dimissa es ab infirmitate tuâ. Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificavit Deum, Luc. 13. v. 11. 12. 13.

Hæc mulier idea est, omnium Epicureorum & filiorum hujus sæculi, quos Diabolus aded ad terrena incurvavit, ut non multum de Deo, nec cœlestibus cogitent: sed in concupiscentiâ oculorum, concupiscentiâ carnis, & superbia vitæ summum suum bonum querant. Propterea thesauros sibi colligunt de auro & argento, quibus confidunt, & ubi thesaurus eorum, ibi & cor eorum, Matth. 6. v. 21. quin quò pluribus divitiis abundant, eò feliciores putant se, dicentes: Bearum populum, cui hæc sunt, Plal. 144. v. ult. Et hæc causa est, quod æque juvari nequeant, atque Christus mulieri huic opem tulit, quia morbum suum non agnoscunt, sed benedicunt sibi in hoc statu, Plal. 10. v. 3. incessabiles delicti, 2. Petr. 2. v. 14. donec in puteum cadant, in quo non est aqua, Zach. 9. v. 11. Tum fastus eorum cessat. Dabit enim Deus ignem & vermes in carnes eorum, ut urantur & sentiant, usque in sempiternum, Judith. 16. v. 21.

Exemplum proffat in prælecta Pericope

in divite epulone, qui omnino carnaliter affectus, non modò induebatur purpura & bysso, sed & quotidie splendide epulabatur. Sed infelici tandem eventu! Quia enim terrenis planè immersus fuit, tandem ex illis devenit ad locum tormentorum, ubi adhuc inter damnatos pœnas dat, interitum æternum, à facie Domini, & à gloria virtutis ejus, 2. Thess. 1. v. 9.

Vidëbimus pro instituti ratione

I. *Triplicem Querelam.*

II. *Triplicem Medelam.*

III. *Triplicem Cautelam.*

JJ.

Exegesis.

OPtimè Regius Psaltes de Deo dicit, quod in cælo sedeat, palpebræ verò ejus probent filios hominum, Plal. 11. v. 4. In prælectâ enim Pericope ejus luculentum proffat exemplum, ubi Salvator noster, qui Deus est benedictus in secula, Rom. 9. v. 5. de duabus diversi status & ordinis personis verba facit, & accuratè novit, quæ cujusque ratio sit, non modò quod ad terrenas facultates, sed & pietatem & impietate concernit. Hinc alterum, divitem epulonem ad infernû: alterum verò nempè Lazarum ad cœlum relegat, quæ sententiâ quoq; in utroq; post mortem consumatur. Non, quasi divitiæ ex seipsis damnandæ forent, siquidem Scriptura expressè memorat, quod benedictio Dei divites faciat,

II

nec

nec addetur eis labor, Prov. 10. v. 12. nec dubitandum, quin multi opulenti cum Abraham, Isaac, Jacob, David aliisque, qui divitias possederunt, in cælo gaudeant: Sicut ex adverso, pauperies & mendicitas neminem in sinum Abrahamæ promovet, nisi Deum timeat, potius illud Siracidis locum haber: Nequissima paupertas in ore impij, c. 13. v. 30. Sed ab usum Dominus carpit, qui plerumque divitias comitatur, & damnationem post se trahit, 1. Tim. 6. v. 9.

Querela respicit

I. *Divitiarum ab usum*, qui Epulonem ad internum detrulit.

Divitiæ ex seipſis non damnant, ut antè indicatum: Non enim potest homo accipere quicquam, nisi fuerit ei datum de cælo, Joh. 3. v. 27. quæ verò à Deo valdè bona sunt, Gen. 1. v. 25. Hoc saltem opus est, ut his, quæ à Deo accepimus, ritè utamur. Quia non in abundantia cujusquam, vita ejus est, ex his, quæ possidet. Luc. 12. v. 15. Hi verò divites Deo placent, qui juxtà divitias suas omnem navant operam, ut divites sint in fide, Jac. 2. v. 5. divites in bonis operibus, 1. Tim. 6. v. 18. in Deo, Luc. 12. v. 21. Aliàs, melius est modicum iusto super divitias peccatorum multas. Psal. 37. v. 16.

Videat verò Christianus, ut divitiis suis rectè utatur

1. *Respectu Dei*. Quia enim divitiæ à Deo sunt, Sir. 11. v. 14. antè omnia ad cultus divini & scholarum ædificationem, & ita ad gloriam Dei opes nostras conferamus, Prov. 3. v. 10.

2. *Respectu proximi*. Frange esurienti panem tuum, Esa. 58. v. 7. Eph. 4. v. 28.

3. *Respectu suis*, ut sibi ipsi benignè faciat, de bonis sibi à Deo collatis: Omnis

enim homo, qui comedit & bibit, & videt bonum in omni labore suo, hoc donum Dei est, Eccles. 3. v. 13. Deinde quoque domus suæ præsit, & liberis thesaurizet, 2. Cor. 12. v. 14. hoc qui non facit, fidem negavit, & infideli deterior est, 1. Tim. 5. v. 8.

Hoc verò minus à plurimis observatur: sed ut Gentiles Plutum Deum divitiarum constituerunt, & venerati sunt: sic adhuc hodiè benè multi divitias suas & opes pro Deo habent, dum in iis confidunt, eas sapè omnia diligunt, earumque dispendium plus quàm Deum ipsum timent, ut avarus propterea non immeritò idolorum servus, & avaritia idololatria appelletur, Eph. 5. v. 5. Col. 3. v. 5.

Præterea non verentur propter opes peccare, ut easdem augeant, hinc toram conversationem vitæ, compositam ad lucrum habent, ut undecunque etiam ex malo acquirant, Sap. 15. v. 12.

Et ut quod res est, dicam: sunt servi Mammonæ, huic se & corpore & animâ devovent, propter hunc legem Dei transgrediuntur, dicentes: Manda, remanda, Esa. 28. v. 10. pergunt in fastu & superbia, ebrietate & luxuria, dum tandem in infernum & anima & corpore præcipitentur, ubi demùm nimis serò querelam ingeminabunt: Quid nobis profuit superbia? Sap. 5. v. 8. seqq.

II. *Pauperum neglectum*. Hic de Lazaro audimus, quod ad januam divitis jacuerit, plenus ulceribus, cupiens saturari de micis, cadentibus de mensa divitis, sed non potuerit iisdem potiri. Hæc nefanda immisericordia fuit, cujus & canes pavidit, qui venerunt, & lixerunt ulcera ejus.

Si

Si hodiernum mundum inspicimus, idem fere fieri videmus: plurimi proprio commode inserviunt, & quando marsupia sua impleverunt, nihil patiuntur super contritione Joseph, sive Lazari, Amos 6. v. 6. sed continuo ut sanguisugæ clamant: *Affer, affer*, Prov. 30. v. 15. Manus enim eorum porrectæ sunt ad accipiendum, & ad dandum collectæ, Sir. 4. v. ult. sicut & de Sodomitis dicitur: Saturitas panis, & felicitas tranquillitatis, & manum egeno & pauperi non porrigebant, Ezech. 16. v. 49. In his locum habet illud Augustini: *Si non pavisti occidisti*: & talis homo sanguinis est, Sir. 34. v. 27.

Sed hæc omnia susque deque habent, concedentes potius, ut aurum & argentum in cistâ æruginet, Jac. 5. v. 2. quàm ut pauperi levamento sint. Hinc Poeta avarum ita introducit, ut aurum ipsum eundem quasi accuset:

Ferrea cista auri, custos tibi, ferrea porta,
Ferrea tota domus, ferreus es Dominus.

His aliquando iudicium sine misericordia erit, Jac. 2. v. 13. Qui enim obrurat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur, Prov. 21. v. 13. *Audiant ista divites, qui nolunt esse misericordes*, exclamat hîc Augustinus. Emendate igitur mores, donec hodiè cognominatur, Hebr. 3. v. 13. & concludite elemosynas in clavibus vestris, h. e. in ærarium Christi, Sir. 29. v. 15. & aliquando largam retributionem impetrabitis, Prov. 19. v. 17. Sicut enim Magi ex Oriente apertis thesauris suis obrulerunt Christo, autum, thus, & myrrham, Matth. 2. v. 11. ita nos hodiè pauperes habemus, his quicquid largie-

mur, Christus sibi factum reputabit, Matth. 25. v. 40.

Dum tempus igitur habemus, operemur bonum, tempore enim suo metemus, non delassati, Gal. 6. v. 9.

III. *Mortuorum accessum*. Dives Epulo hîc Abrahamum orat, ut mittat Lazarum in domum Patris sui, ad quinque fratres suos, ut testetur illis, ne & ipsi veniant in locum tormentorum. Si enim quis, dicit, ex mortuis erit ad eos, pœnitentiam agent. Verùm repulsam ipse patitur, siquidem Abraham ait: Si Moesen & Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.

Hoc olim apud Paganos non insolens fuit, qui defunctis peculiaria sacrificia præstiterunt, & varia incantamenta adhibuerunt, quibus ex opinione illorum animæ demortuorum vel inviti apparere, & futura indicare coactæ sint. Quod & Judæi à gentibus didicerunt, ut Saulis exemplum indicat, 1. Sam. 28. v. 7. seqq.

In Papatu quoque multa de animabus defunctorum blaterantur, quæ, ut ipsi quidem prætendunt, hic illic apparent, & quæ ratio Purgatorii & aliarum occultarum rerum sit, manifestare perhibentur. Unde & Spiritus illos per peculiare characteres & formulas variis incantationibus adjurare amant. Verùm hoc ipsum verbo Dei è diametro repugnat. Vide Deut. 18. v. 9. 10. Esa. 8. v. 19. 20.

Præterea ne unicum quidem exemplum, neque in Veteri nec Novo Testamento legitur, quod DEUS unquam per mortuos cum viventibus egerit, aut hoc modo voluntatem suam

iisdem manifestaverit : sed postquam Deus multifariam multisque modis olim locutus est patribus in Prophetis, novissimis his diebus locutus est nobis in Filio, Hebr. 1. v. 1. seq. Et cœlitus mandavit, ut eum audiremus, Matth. 17. v. 5. in quo quoque acquiescimus, reverenter suscipientes, quod nobis per Ministros suos annunciat. Qui enim vos audit, me audit, Luc. 10. v. 16.

Quod verò in Papatu fit, præstigiæ Satanæ sunt, qui operatur in filios diffidentia, Eph. 2. v. 2. ut supersticiosa dogmata, de purgatorio, invocatione sanctorum, Missis pro defunctis & ejus farinae alia confirmet, quo illis, qui caritatem veritatis non receperunt, ut salvi fierent, mittitur operatio erroris, ut credant mendacio, 2. Thess. 2. v. 10. Nec rarò à Clericis ipsis ejusmodi præstigiæ ad imponendum simplicioribus exercentur, qualia exempla de Dominicano & Franciscano apud Sleidanum, apud Erasmus, & alios passim existant.

Caveamus proinde ne palpum nobis obtrudi patiamur, ut & ipsi ad mortuos nos convertamus : sed Dominum quæramus, hic docebit nos utilia, Esa. 48. v. 17. Habemus firmiorem sermonem Propheticum & c. 2. Petr. 1. v. 19.

De Secundo.

Sequitur *Medela*, quæ fuit
I. Ex *Lazari* appellatione. Christus enim eum nomine appellat, ubi ex adverso impium divitem indignum censet, cujus nomen ab Evangelistis consignetur, quod luculentum indicium, Lazarum in numero ovicularum ejus fuisse, quas nominatim

vocat, Joh. 10. v. 3. & in libro monumenti sui scripsit, ut in æternum non obliviscatur eorum, Mal. 3. v. 16. Hinc Paulus : Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc : Cognovit Dominus, qui sunt ejus, 2. Tim. 2. v. 19.

Quodsi igitur bonum nomen conservare gestis, ut post mortem honorificam tui mentio fiat, operam da pietati, & dispone negotia tua in judicio, Psalm. 112. v. 5. Pulcherrima quippè sepultura pietas, ut Basilus ait. In memoria æterna erit justus, Psalm. 112. v. 6. Deum ergò time, & mandata ejus observa, hoc enim omnes homines decet, Eccles. 12. v. 13. Sic & tua memoria cum laudibus erit, Prov. 10. v. 7.

II. Ex Angelorum præsentatione, qui animam Lazari portarunt in sinum Abrahamæ, & adhuc hodiè sunt administratorii Spiritus : in ministerium emissi propter eos, qui hæreditatem capient salutis, Hebr. 1. v. 14.

Jacobo patriam suam repetituro, Esau frater infensus obviabat cum quadringentis viris armatis, hinc metu percelleratur : Sed Deus ostendebat ipsi duo Angelorum castra, quæ comitabantur ipsum, hinc gaudio perfusus ait : Mahanaim, i. e. castra Dei hæc sunt.

Quando morimur, Fratres, & quidem beate in Domino, & nostendimus ad cœlestem patriam, ubi Christus sanguine & morte suâ πολίτευμα acquisivit nobis Phil. 3. v. 20. Infernalis verò Esau obviam procedit nobis, ut viam intercludat : id ipsum non terreat nos, quia Angelos comites habemus, qui sunt potentes virtute, Psalm. 103. v. 20. adeoque Diabolo & satellitibus ejus ad resistendum pares sunt Psalm. 103. v. 20.

Nec